"อนุสาวรีย์สุนทรภู่" นี้ได้...แต่ไดมา...

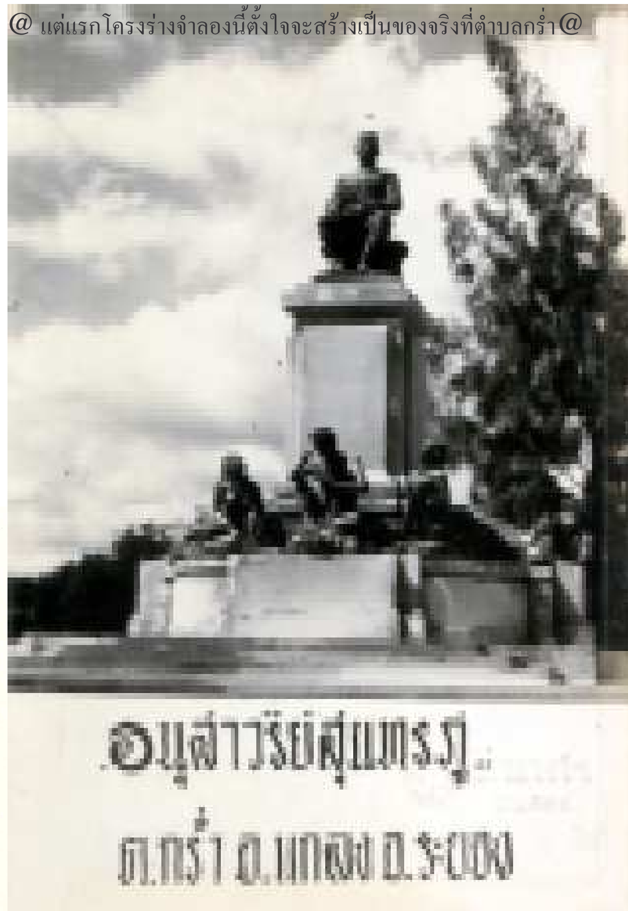
เมื่อข้าพเจ้าได้ริเริ่มจัดทำโครงการศึกษาและเผยแพร่วัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองแกลงขึ้น เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ เรื่อยมา เพื่อหมายจะได้รู้ได้ทราบถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองแกลง ก่อนที่ข้าพเจ้าเกิด และก่อนที่เราท่านจะเกิด แม้เราอาจจะสืบเสาะที่มาของบรรพบุรุษตนเองได้ แต่กล่าวสำหรับ บรรพชนชาวเมืองแกลงที่มาอยู่ร่วมกันจนกลายเป็นเมืองนั้น ยังมิได้มีการค้นคว้า กันอย่างจริงจังมาก่อน ขณะที่ข้าพเจ้าก็คิดตระหนักอยู่เสมอว่า การเดินหน้ามุ่งแต่พัฒนาเมืองโดยมิได้ย้อนแลไปข้างหลัง เพื่อจะได้เรียนรู้ และเข้าใจรากเหง้าของเมืองอย่างครอบคลุม เพื่อประกอบการพิจารณาใคร่ครวญนั้น เป็นการสุ่มเสี่ยงที่จะหลงทิศผิดทาง ต่อการพัฒนาเมืองอยู่ไม่น้อย

โครงการดังกล่าว นอกจากมีวัตถุประสงค์ข้างต้นแล้ว ข้าพเจ้ายังได้พยายามค้นหารูปภาพเก่า ๆ ที่มีอยู่กระจัดกระจายตามบ้านเรือนของประชาชน ในพื้นที่เพราะปรารถนาจะได้เห็นรูปร่างหน้าตา ของบ้านเมือง ในยุคก่อนว่าเป็นอย่างไร **และภาพหนึ่ง ที่ได้มาจากประชาชน ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกสะดุดตา พร้อมสงสัยเหลือเกินก็คือ ภาพอนุสาวรีย์สุนทรภู่ ที่แตกต่างจากอนุสาวรีย์ที่เห็นอยู่ที่ตำบลกร่ำ**

◎ ศาลาสุนทรภู่ เมื่อยังมิได้มีการก่อสร้าง ◎

@ แต่แรกโครงร่างจำลองนี้ตั้งใจจะสร้างเป็นของจริงที่ตำบลกร่ำ@

ข้าพเจ้าได้พยายามสอบถามผู้สูงวัย หลายท่านว่าเคยเห็นมาก่อนหรือไม่ ก็ไม่ได้ความชัดเจน ได้แต่เก็บเป็นความสงสัยมาตลอด กระทั่งเมื่อได้อ่าน บทความเรื่อง **"กว่าจะเป็นอนุสาวรีย์สุนทรภู่"** ซึ่งรวบรวม ค้นคว้าเรื่องราวโดยคุณเฉลียว ราชบุรี อดีตศึกษาธิการ อำเภอแกลง ในหนังสือ **"เมืองแกลงของเรา เมืองเก่าบรรพชน"** ของเทศบาลตำบลเมืองแกลงโดยละเอียด และพิจารณารูปภาพที่ ข้าพเจ้าสงสัยมานาน จึงได้รู้ว่า **นอกจากรูปปั้นอนุสาวรีย์สุนทรภู่ที่สร้างเสร็จมาแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๓ อยู่ ณ ตำบลกร่ำมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้แล้ว ย้อนขึ้นไป เมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๘ ยังมีการสร้างโครงร่างจำลอง ขนาดความสูง ๔๐ เซ็นติเมตรของอนุสาวรีย์สุนทรภู่ พร้อมตัววรรณคดีพระอภัยมณี นางมัจฉา และนางผีเสื้อสมุทรไว้ก่อนอีกแบบหนึ่ง**

@ ภาพโครงร่างจำลองที่สูงเพียง ๔๐ เซนติเมตร @

@ อนุสาวรีย์สุนทรภู่ที่สร้างขึ้นโดยขยายมาตราส่วนโครงร่างจำลอง @

"...หลังจากจัดการเรื่องที่ดินแล้วข้าพเจ้าได้ไปพบอาจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้เป็นปรมาจารย์ของกรมศิลปากรในด้านประติมากรรมขอให้ท่านช่วยทำหุ่นจำลองอนุสาวรีย์สุนทรภู่ขึ้นโดยมีรูปปั้นท่านสุนทรภู่เป็นหลักมีรูปปั้นพระอภัยมณีนางมัจฉา และผีเสื้อสมุทรเป็นส่วนประกอบ**อาจารย์ศิลป์ พีระศรี ยินดีให้ความร่วมมือท่านเขียนแบบเป็นลายเส้นให้ ดูก่อนเป็นภาพท่านสุนทรภู่นั่ง ทำท่าเขียนหนังสือ อยู่บนแท่นสี่เหลี่ยม และมีภาพพระอภัยมณี นั่งเป่าปี่ ภาพนางมัจฉานั่งทอดตัว อ่อนช้อยและภาพผีเสื้อสมุทร อยู่ใต้ภาพท่านสุนทรภู่ ต่ำลงมาก็เป็นเสาสี่เหลี่ยม รองรับแท่นและถัดมาก็เป็นฐานอนุสาวรีย์ เมื่อข้าพเจ้า เห็นด้วยกับโครงร่างของท่าน อาจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้ปั้นอนุสาวรีย์จำลองขึ้นมาสูงประมาณ ๔๐ เซนติเมตร ตัวคนเป็นปูนปั้น ส่วนตัวแท่นเข้าใจว่าเป็นไม้** เมื่อข้าพเจ้าเห็นด้วย อาจารย์ศิลป์ พีระศรี หล่อรูปปั้น เป็นโลหะ และมอบให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงเอารูปปั้นนี้ ไปมอบไว้แก่กำนันตำบลบ้านกร่ำในเวลานั้น สำหรับ ผู้ที่สนใจได้ชมเพื่อจะได้ทราบว่า รูปร่างอนุสาวรีย์ สุนทรภู่เป็นอย่างไร **ปรากฏว่ามีผู้ไปชมรูปปั้นชิ้นเล็กๆ นี้ ซึ่งมีทั้งชาวระยองและชาวเมืองอื่นและมักถามกันว่า สักเมื่อใดจึงจะได้เห็นอนุสาวรีย์ สุนทรภู่ที่แท้จริง"**

นี่จึงเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ไขเงื่อนงำความสงสัยของข้าพเจ้าจนได้ความกระจ่าง บวกรวมกับที่ข้าพเจ้าพอจะทราบประวัติอันยิ่งใหญ่ของท่านผู้ปั้นหุ่นจำลองผู้นี้มาก่อนว่า ท่านเป็นผู้ที่รัฐบาลอิตาลี ได้ส่งมา ตามพระราชประสงค์ของพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เพื่อเข้ามา ทำงานด้านประติมากรรมและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัย ศิลปากร รวมถึงการมี ผลงานโดดเด่นด้านงานประติมากรรม อาทิ พระราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๖ ณ สวนลุมพินีกรุงเทพฯ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี นครราชสีมาเป็นต้น

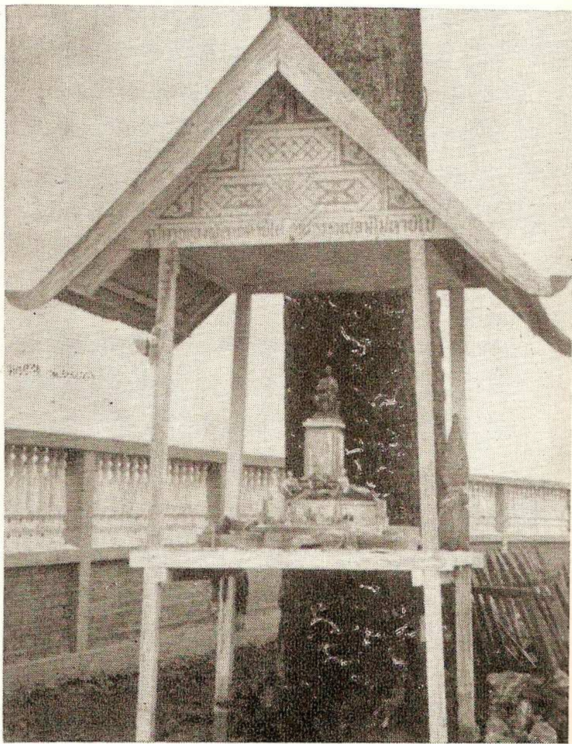
ข้าพเจ้าจึงเก็บความภาคภูมิใจนี้ไว้เสมอว่า หุ่นจำลองอนุสาวรีย์สุนทรภู่นี้มีที่มาที่ไปอย่างไรและโดยท่านผู้ใดขณะเดียวกันข้าพเจ้าก็จับใจกับบันทึกเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๘ ของคุณเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ ความตอนหนึ่งว่า " ...ด้วยความหวังว่าในไม่ช้า เราจะมีอนุสาวรีย์ของท่านสุนทรภู่เช่นเดียวกับเช็คสเปียร์ กวีเอกของอังกฤษ"

ต่อมาเมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าได้ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณทางแยกระหว่างถนนสุขุมวิทและถนนบ้านบึง-แกลงที่แยกภิบาลพัฒนาในราวปี พ.ศ.๒๕๔๗ เพื่อให้ทางเข้าเมืองแกลงดูเรียบร้อย มีสง่า สวยงามนั้น บันทึกอีกตอนหนึ่งของคุณเสวต เปี่ยมพงศ์สานต์ ที่กล่าวถึงหุ่นจำลองอนุสาวรีย์สุนทรภู่นี้ว่า **"...ทั้งชาว เมืองระยองและชาวเมืองอื่น มักถามกันว่า สักเมื่อใด จึงจะได้เห็นอนุสาวรีย์สุนทรภู่ที่แท้จริง"** ก็ยังวนเวียน กึกก้องในใจข้าพเจ้าอยู่เรื่อยมา และเป็นส่วนสำคัญ ที่ทำให้ข้าพเจ้าขอให้สถาปนิกออกแบบภูมิทัศน์ บริเวณดังกล่าวเป็นลานน้ำพุหน้าเมืองที่เว้นพื้นที่ เป็นบ่อกลางลานน้ำพุนี้ไว้ ด้วยหวังว่าจะได้มีโอกาส สร้างหุ่นจำลองให้เป็นของจริงลง ณ ที่ตรงนั้น

@ โครงร่างจำลองเมื่อครั้งอยู่ในศาลาที่ตำบลกร่ำ @

แต่ที่สุดแล้วเมื่อได้พิเคราะห์ใคร่ครวญอยู่หลายเพลาจึงได้ตัดสินใจเลือกสถานที่สร้างอนุสาวรีย์ สุนทรภู่ตาม โครงร่างจำลองขึ้นที่สนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พระพรรษา เทศบาลตำบลเมืองแกลง โดยลงมือตั้งแต่ราว เดือนสิงหาคม ๒๕๕๒ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีในสมัยที่ ๒ และมาแล้วเสร็จในเดือนกุมภาพันธ์๒๕๕๓เมื่อข้าพเจ้าผ่านการเลือกตั้งกลับมาดำรงตำแหน่งเดิมอีกวาระหนึ่ง ในสมัยที่ ๓

เมื่อได้สร้างสถานที่ตั้งอนุสาวรีย์ขึ้นแล้ว จึงได้ย้ายศาลาเดิมมาไว้ใต้ต้นไม้ใหญ่ด้านหลังบริเวณ

เมื่อทบทวนความหลังในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าก็อดแปลกใจไม่ได้ว่า แนวความคิดที่จะมีอนุสาวรีย์สุนทรภู่ขึ้น ที่อำเภอแกลงนั้น มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ดังหนังสือของข้าหลวงเมืองระยองที่มีไปถึงปลัดกระทรวงมหาดไทยในปีนั้น แต่เรื่องเงียบไปและกลับมาเริ่มใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ.๒๔๙๘ โดยคุณเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดระยอง

สภาพของศาลาเดิม

ในขณะนั้น จนได้เป็นโครงร่างจำลอง อนุสาวรีย์สุนทรภู่เกิดขึ้น แต่กว่าจะได้ลงมือสร้างจริง ก็ล่วงมาจนถึงปี พ.ศ.๒๕๑๑ และแล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๕๑๓ โดย กรมศิลปากร ซึ่งเป็นการปั้นและออกแบบที่แตกต่างไปจากโครงร่างจำลองอนุสาวรีย์สุนทรภู่ที่ปั้นขึ้นโดยศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี

แล้วในที่สุด โครงร่างจำลองอนุสาวรีย์สุนทรภู่ที่ออกแบบ กันไว้แต่เมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๘ ก็ได้สำเร็จลงในท้ายที่สุด โดยกระทำในนามของเทศบาลตำบลเมืองแกลง เป็นการตอบคำถามที่ได้รอคำตอบมาอย่างยาวนานถึง ๕๔ ปีที่ว่า **"...ทั้งชาวเมืองระยองและชาวเมืองอื่นมักถามกันว่า สักเมื่อใด จึงจะได้เห็นอนุสาวรีย์สุนทรภู่ที่แท้จริง" อย่างสำเร็จบริบูรณ์ด้วยความชื่นฉ่ำ**

สมชาย จริยเจริญ

(นายกเทศมนตรีตำบลเมืองแกลง)

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓